

RODOLPHI AGRICOLAE PHRISII
oratio in laudem Matthiæ Richili.

Ræclari quidem, sed grauissimi mun⁹ laboris, magnifice rector, vósque præstantissimi patres in præsentia me video sustinere: In quo quod optandum præcipue dicturo fuit, neq; copiam de amplissimis, neq; fidē de vulgatissimis rebus verba facturus desiderarem, verū hoc quod impleuisse summam mei voti videbatur, vel maxime nunc me premit ac vrget, quum enim hãc hominum cuiusq; cõditionis, ordinis atq; ætatis ornatissimorum doctissimorumq; frequentiam, quam hic circumfusam videtis, intueor, intelligo tantã esse Matthiæ Richili Rectoris designati, tamq; diffusã gloriæ opinionem, vt, quoniam neq; pro dignitate sua, neq; pro vestra expectatione ipsam possim æquare dicendo, verear ne laudibus suis, quas augere debeo, nõ nihil angustijs orationis meæ videatur esse detractũ. Quid nãq; par, quid dignũ tantæ eruditioni, tantæ humanitati, tantæ in omni genere virtutis excellentiæ vel eloqui possum vel cogitare? Quid præterea nouum afferre aut inauditum, quod nõ potius exploratũ vobis sit, atq; perspectum in vita, præsertim hominis, qui quantus est, iam annũ intra complexũ, vt ita dicã, vestrũ est, ea cũ dignitate versatus, & tanto ardore ad ornãdũ eum

R O D O L . A G R I C . O R A T I O

studia consenserunt vestra , vt credam honestissimum vestrum illud de eo iudicium debere vel in præcipua laudum suarum parte numerari? Virtutes igitur ipsius, quarum iam pridem in oculos omnium splendor incurrit, quia quo minus aperire possemus illæ occupant: conabimur tamen vtcunque dabitur recensere. Iuuat enim ipsum sibi ostendere, atque præterito ex vitæ tēpore pulcherime peracto ad reliquam futuræ ætatis existimationem tuendam, paribus colendam studij adhortari. Iuuat quoque gratulari & diligentia vestræ, quæ talem vobis præficiendum putastis , & felicitati, quibus talis oblati est quem præficere possētis. Me vero, si quid tanta in re licet indulgere, ante omnia iuuat, pulchro splendidissimarum rerum tractatu animum meum & cui monitis his opus est, ad optimas artes excitare . Equidem quum Matthiæ affluentissimas opes, quum ingenium, corporis & animi decus, quum suauissimos ipse mecum mores reuoluo, profecto is esse mihi videtur, in quo fortunam cum natura, cumque ambabus virtutem, tres potentissimas rerum dominas contendisse credam, cuius ipsarum potissimum beneficii gratia teneretur, aut quæ plenioribus ipsum muneribus manūque largiore cumlaret. Cumularunt certe, & quæque est officio suo functa, nec cui plus debeat facile discreueris . Si quidem haud dubie virtus ipsa plurimum debet, qui reliquarum blandissimis delinimentis,

quæ seuera quoq; ingenia solent auferre, præ-
 teritis, solam dignā, quam omni opera, omni
 cura sequeretur & expeteret, existimauit. Hoc
 vero ad optima tendenti sibi in primis felici-
 ter obuēnit, vt non exteris monitionibus ege-
 ret, nō à longa vetustate repetitis, nō per igno-
 tas quæsitis gentes, opus haberet exemplis: do-
 mestica gloria maiorūmq; suorum ad omnia
 honesta ductu, facile contentus, quamcunq; vi-
 tæ partem sequi, vndecunq; erumpere & inge-
 nij sui lumen proferre voluisset. Qua in par-
 te transeam tot auorū, proauorūmq; laudes.
 Neq; enim mediocri quisquā oratione posset
 eas explicare, & vt perueniam aliquando quò
 hæc oratio nostra festinat, ipse mihi per proxi-
 mos quosq; gradus est apprehēdendus. Vt au-
 tem à proximis ordiamur, offerunt se nobis
 viri duo equestris ordinis Ioannes & Henri-
 cus Richili, prudentissimi domi, militiæ stre-
 nuissimi patru huius Matthiæ. Quorum hic,
 Henricum dico, serenissimi maximiq; Impera-
 toris Frederici aulā multis sequutus annis: ea
 tempestate quū imperator ipse ad urbem Co-
 ronæ regiæ accipiendæ causa proficisceretur,
 palatij ipsius fuit præfectus, Alter Sigismun-
 di ducis Austriæ nobilissimi viri, patrisq; sui
 clientelam summa cū laude obiuit. Ambo fide
 præstātes pacis belliq; artibus clari, tantū apud
 principes suos decus sunt assequuti, vt nō mo-
 deratione inter sequunda, non prudētia inter
 ancipitia, non robore inter aduersa quisquam

RODOL. AGRIC. ORATIO

par ipsis haberetur. Iam vero Andreas Richi-
 lus pater istius, deus bone qualis vir, quanta
 in eo eruditio, quæ virtus? Qui medicas ample-
 xus artes, quantum sibi ex illis opinionis para-
 rit, vel hinc arbitror facile liquere quod in sacro
 Constantiensi conuentu, iussus sit à Cæsare
 Æneas Siluius doctoratus illum insignibus or-
 nare. Idem Æneæ ipsius, id est Pij, quum Papa
 esset, idem Pauli quoque, idem Cæsaris inuictis-
 simi medicus. Hunc omnes propè superioris
 Germaniæ principes velut præsidium quoddam &
 numen vitæ salutisque suæ colunt atque veneran-
 tur, ut quod de eloquentissimo viro legimus,
 huic non incommode tribuerit quisquam esse
 sibi par orbi terrarum ingenium, quippe cuius
 curæ, cuius tutelæ summa se diuinarum huma-
 narumque rerum commiserit potestas. Quod si id
 quoque putarem ad laudes præstantissimi viri
 pertinere, & diuitijs rerum vilissimæ parti in
 humanæ societate gloriæ irreperere liceret: com-
 memorare possum domum paternis opibus au-
 tisque fundatam, Præter hæc ob summam erga
 principes viros obseruantiam maximis bene-
 ficijs auctam, pro vnius morbi nonnunquam de-
 pulso periculo mille aureos ampliusve nume-
 ratos. Sed quid deesse sibi in tanta Imperato-
 ris gratia posset? quam præcipue ex armorum
 insignibus, quæ sibi contulit, licet intueri: ut
 ipsum in decus familiarisque ornamentum, quan-
 tum proxime potuit, sit adiunxisse visus. Verum
 non est mihi vir clarus ita laudandus, & ille qui

dem fluxa hæc esse nouit, atq; sicut nõ esse fugienda, quõ se offerat: ita nec quõ habeas magnopere amplectenda: quõmq; voluerint abire, in fortunæ sinus, vnde sunt profecta reagenda. Quid Georgium dicã fratrem Matthie iuris civilis pontificijq; doctorẽ peritissimũ? Cuius si ingenij magnitudinẽ, si præstantiam eruditionis, si admirabilẽ æqui boniq; curam exequi parem, fieri non posset, vt eò quo tendimus, perueniret oratio. Quinetiã properanti mihi cunctaq; retinacula rumpenti, manũ inicit præsentatq; Clemens frater istius alter, neq; finit vt sua se laude fraudem: Iuuenis eo decore, ea suauitate atq; gratia, vt inter primos cubicularios Cæsaris habeatur, eiq; gratus in primis vniceq; dilectus. Hæc quidem velut signa sunt pauca de multis, quibus ducibus tam domi suæ tritum Herculis illud biuium Matthias noster ingressus, plenũ laboris, plenum sudoris, ad virtutis iter, per aspera obstantiaq; cuncta prorumpens, mollem illam viam blandissimosq; pandentem sinus, reliquit, spreuit effugit. Quõmq; sciret nobilitatẽ, ceteraq; generis decora (vt sapiẽtes authores tradiderũt) si per se cõsideres, ad titulos magis q̃ ad rem pertinere totis (vt aiũt) neruis cõtendendum statuit, vt & ipse q̃ dignissimus his, & hæc ipso q̃ dignissima viderẽtur. Igitur quõ puerilibus studijs excessisset, possẽtq; per gratem animus concipere maiora, Imperatoriæ primum aule fuit illatus: quõdque longissimis alij assequun-

RODOL. AGRIC. ORATIO

tur meritis, id quoque vltro est ei concessum, vt ministerio cubiculi Principis adhiberetur, prima adolescentiæ rudimēta in regia orbis terrarum, vt maxima sicque sanctissima, poneret: atque à tenero disceret nihil sine virtute magnum parari, contrà vero cum ea, recta cuncta sperari. Ibi rebus omnibus, omnibusque studijs, quæ non modo ad ætatis illius cōmendationem, sed ad egregiam etiam futuræ gloriæ spem pertinet incredibile dictu quantam benevolentiam, quam gratiã, quæ studia, circa se omniũ excitavit. Nemo adeo fuit qui dubitaret, si arma sequi, militiamque, quemadmodum facturus putabatur, tractare cœpisset, futurũ, vt quantũ sibi dignitatis ex mitioribus his atque proinde melioribus artibus accessit, tantũ splendoris famæque ex illis esset additurus. Resum namque natura sic est. Proferunt se maturius magnarũ rerum exordia, sicut & territura nos tonitrua densis adhuc septa nubibus, horridius fremũt: sic versura in se mentes hominum oculosque virtus pleniore statim gradu ad id tendit, ad quod omnes eã aliquãdo peruenire potuisse mirentur. Postea vero animũ ad priora studia reflectens, quũ sibi persuasisset eruditioni cuncta doctrinæ quæ posthabenda, missione rursus accepta, toto se ad philosophiam impetu vertit, & quod intercapedinis à studijs fecerat, nõ modo nihil abstulisse, sed novos velut stimulos alacriores quæ vires colligisse crederetur. Viennam ergo urbẽ totius

Germaniæ studijs clarissimam profectus, breui, audiendo, differendo, meditando, eam de se præbuit opinionem, vt & liberalium artium doctissimus haberetur, & omnium consensu fieret doctor. Hic autem vt patris sui, sic vt bonorū, ita & gloriæ esset hæres, néve in tā præstanti familia vllum sine exemplo decus maneret, quum diu secum multumq; reputasset qua potissimum se via tolleret humo, caputq; insereret astris, tandē sedit in animo medicinam velle complecti, cuius discendę causa doctissimam hanc petens urbem, ea modestia, grauitate, dignitate se gessit, quam semper in eo vidistis, quámq; tam præclaro, tam egregio donādum munere censuistis. Vnde igitur ordiar? quod initium sumam? quámve primam laudem ipsius attingā? Honestissimamne doctoris gratiam commemorem? firmissimū robur dicam? trāquillissimam valetudinem narrem? Notiora sūt hæc quàm vt eis quicquam à nobis dicendo possit laudis afferri, & quæ oculis malo vestris, quàm prædicanti mihi credatis: Tū q; hæc quæ apud nonnullos populos naturæ benignitate habentur, in Germano (vt magnis est authoribus visum) superiore præsertim, vt ipse me blādus tractem, ius sunt potius naturæ q̄ mun⁹ ipsius. Quid maximam ingenij vim, quid summā exequar doctrinā? Quantus in dialecticis, quātus in physicis sit differendo, sæpe ipsum audiendo, cōtrāq; dicendo estis experti, Nam facundiam

RODOLPHI AGRICOLAE ORATIO.

quam (vt verum fatear) in ipso ne magnopere suspicabar quidem, tantam in eo, cum nuper apud illustrissimū Principem diceret, expertus sum, quanta nō modo in homine aliarum artium detento studijs esse posset, sed quanta in multis, quorum hęc sola cura esse solet. Austistis eam quoque doctrinae partem, quae rationem tradens bene viuendi, mores hominum mentesque ad optima instituit ac format, quis non planē fateatur hanc ita in animo tenere defixam, vt non didicisse, sed natus ad eam videri possit? Excute queso verum. Considera in tanta erga ipsum fortunę benignitate summā continentiam, Inter tam varia hominum ingenia omnibus acceptam, in hac ætatis infolentissima parte, tantam moderationem. Vide constāntissimum inter difficilia, in magnis erectum, diligentissimum in minimis. Hęc quis quis perspexerit audeat dicere quicquam sibi eorum quæ ad præcepta pertinent bonæ integritatisque vitæ deesse? Iam occurrit nutrix illa rerum humanarum & vnica salus medicina, quā, ne quid in futurā expectationē sui minimam, promittere malo quā laudare. Audietis, quotidie licebit interesse, cōgredi quoque & experiri licebit. Cognoscetis hominē qui vestrae per omnia satisfaciatur opinioni, spem, quin etiā omnium desideria superabit. Tū scietis verum hoc esse, honestas artes quocūque se flexerint cumulo rapi, & sicut arbuta quaedam quæ tenebris inclusa, vbi cūque patuit cælū toto se porris

gūt trūco: Ita virtutē quū bona fide animo se naturæ felicioris immerſit, vno velut tractu reliqua ſecum ſtudia præclara proferre. Gaudeo me Hercule, atq; ſi quid mihi creditis, & huſius noſtræ nationis, & veſtro in primis nomine triūpho, tam felicia mihi cuncta, tam fauſta propono. Quid enim hoc rectore poterit eſſe aduerſi, ſi cū virtute omnia ſequūda? Nemo in illo quicquam incōſultum metuat, prudentiſſimus eſt. Nemo inſolentiam animi cogitet, modeſtiſſimus eſt. Nemo iniuriā timeat, æquiſſimus eſt. Benemerentes ſua confirmabit humanitas, languidos excitabit induſtria, improbos ſeueritate compescet, videbitiſq; hanc remp. veſtram omnibus numeris perfectā, & ſi quando recte, nunc rectiſſime conſtitutam. Quod ſi quid longius proſpicio, non tantū ſibi vnius gratiam anni debebitis. Quicquid ab integritate primæ veſtræ institutionis detrahit vetuſtas, reſtituet, purgabit quoque quā longa negligentia partem vitia preſſerunt, eorū qui hunc poſt ſe geſturi ſunt honorem mentes laudis virtutumque ſuarum accendet exemplo. Quis enim tam iacētis erit animi, quē non excitet? Quis tam frigide ignauus, quem non inflammet tantus gloriæ ſubiectus ſtimulus? Fax tanti prælata fulgoris? Cōtinget hoc probitati ipſius pulcherrimū, vt eadē opera ſe maiore, meliores alios feciſſe dicatur. Ecquid ergo huius ornatiffimi viri decus virtutēſque inclytas agnoſcitis? Agnoſcitis certe, atq; etiā

RODOL. AGRIC. ORATIO

pridem agnouistis, quū speciosissimo ipsū ma-
 gistratu, hōcque Rectoris insigni nomine di-
 gnati fuistis. Quoniā id parum vobis videba-
 tur, quod omnibus ante hac maximū fuit, nec
 satis putastis si solita, si vsitata acciperet: & ho-
 norem quem hoc anno sibi ne sperare quidē
 licuisset, qui tantis precibus, tanto ambitu im-
 petrari solet, vltro volentibus propēsisque ani-
 mis obtulistis. Detraxistis vobis iura vestra, ve-
 tustisque priuelegijs cessistis, & seruatū tot an-
 nis morē, hęc (quę omnia) virtus sua perfre-
 git. Laudādus ipse quod hęc meruit, laudādi
 vos qui digna meritis eius præmia dedistis. Iā
 illustrissimo principi nostro Galeaceo Mariæ
 viro, qui hoc nostrum seculū orbemque terrarū
 gloria gestisque rebus exornat, quā satis dignā
 orationem comparē, prorsus ignoro. Pruden-
 tiā me mirer? Vt qui in tanto beneficio tam
 diligenter prospexit, vt id non nisi dignissi-
 mus haberet? An magis benignitatem lau-
 dem? Qui quum merita viri tanto honori pa-
 ria vidit, precibus nostris sine cunctatione cō-
 cessit. Sed quis illi laudando sufficiet? Qui non
 modo veterum laudes splendoremque prioris
 ætatis, sed ingenia laudantium virisque supera-
 rit. Te vero, Matthia præstantissime, super-
 erat vt admonerē, atque ad colendam iustitiam
 resque amplificandas tuī ordinis hortarer, sed to-
 tū hoc superuacuum tua mihi integritas fecit.
 Audeo te tibi monitorē dare, tuis cōsilijs, dili-
 gentię, industrię cōmittere. An scilicet ego tū

meã vlla te parte arctissimã æquitatis regulã
 transiturum? Facturũ aliquid indignum te aut
 tuis moribus alienũ, neve ab honestissimis vi-
 tæ tuæ rationibus aberres? Vnde hic mihi me-
 tus? aut quid de te mihi non debeo polliceri?
 Qui me his omnibus pro te exhibeo sponso-
 rem, improbe petiero vt fidei meæ velis habe-
 re rationem. Persuasum enim mihi est, quum
 ego de aliena sim sollicitus laude, fieri nõ pos-
 se, vt tu quicquã de tua remittas. Vides ex cu-
 ius viri quã integrũ, q̃ ornati manibus hunc
 fuscipias magistratum. Vides quanti muneris
 hi tuis humeris imposuerint pondus, qui quũ
 omnia debere se tuis virtutibus voluerunt vi-
 deri, tu certe omnia illorum beneficio debes.
 Vides quantopere tibi sit illustrissimi Princi-
 pis dignitas tuenda, quanta enitendum cura
 vt ratio constet, & sibi, quòd te alijs credidit
 præferendum, & tibi quòd res noui exempli
 & ante hac incognita in te sit constituta. Vnũ
 est quo satisfacere omnibus possis, vt tecũ ipse
 certes contendãsq; quum priuatus cuncta res
 ctissime gesseris, ne à te in tãto positus hono-
 re vincaris. Vos autẽ quos omnes gaudentes
 alacresq; totis hic animis adesse cerno, tam o-
 ptatæ diei nobis hodie præstate fructum letũ,
 & eũ letis festisq; vocibus cõcelebrate, extollite,
 ornate. Virtutes amate viri: fauete laudib;,
 colite dignitatẽ, & eum quẽ tantis studijs, tan-
 to cõsensu, in hoc ordinis vestri fastigio collo-
 castis, obseruantia, diligentiaq; vestra firmate,

AGRICOLAE ORATIO.

fulcite: vt quemadmodum initū vobis esse certamen, hinc vestre benevolentie, illinc virtutū suarū prospiciunt omnes, ita nemo sit qui cui victoria cesserit, prospicere possit. DIXI.

Hanc orationem forte nacti cæteris adieci-
mus, quod nihil sit eius viri, quamuis ex tem-
pore, quamuis alieno stomacho scriptū, quod
non diuinitatem quandam præ se ferat. Quo
magis admiror esse qui lucubrationes illi⁹ vel
premant vel perire sinant. Aliquoties durius
vtitur pronomine. Id quoniam sciebam libra-
riorum incuria non esse commissum, mutare,
nolui.

F I N I S.

EX OFFICINA SIMONIS CO-
LINAEI ANNO M. D.
XXVIII. MENSE
IUNIO.

710.

in vobis esse, et
illinc virtuti
nemo sit qui cui
est. DIXI.

in ceteris adfecto
suis ex tem
no ferri, quod
se tenet. Quo
rationes illi vel
disputatio durius
in libram libra
mutare,

is co

D.

le promea
prone pationi
fess, exom
in bar non
dijb p
qstans
india futu

Red ink bleed-through from the reverse side of the page, appearing as faint, scattered red dots and lines.

Helwig Wyrke
Misfurt Wyrke
Hrurmy Wyrke
Vrotay Wyrke
Antonij Wyrke
Petry Wyrke

672

mea

mea

mea

mea

et ipse
 ad signum
 Bonum de
 Com

[Faint, mostly illegible text at the top of the page, possibly bleed-through or a separate section.]

100

l. 2 sequitur regenda impertit.

quod quodammodo spiritus sanctus
per hoc est. nisi scia: om

l. 2. tum ad qd exordium mitero.

R. Serui hominum s: q: h: ma
nasse subiecit pontifantib:

baedie q: uacipit epl: se

phendit q: dicitur y: o: s: pauli

co: l: dicitur in h: m: q: dicitur

... q: dicitur in h: m: q: dicitur
... q: dicitur in h: m: q: dicitur
... q: dicitur in h: m: q: dicitur

... q: dicitur in h: m: q: dicitur
... q: dicitur in h: m: q: dicitur
... q: dicitur in h: m: q: dicitur

n̄ cu cunxidat. & n̄ reuēsiō n̄hil ē. & p: p: b:

nū n̄hil ē. s̄ obseruatio iudiciorū di. Vn̄

q: s: q: i q: uocatore uocant ē. i ea p: p: n̄t.

Seruis uocat ē. n̄ s: t: c: m: g: s: & s: p: o: r: s:

h: s: f: o: r: m: a: s: i: t: e: . Q: u: i: e: n: i: h: n: o: u: o: c: a: n: t: ē:

p m

car

ncc

com

u s